

ნათია იაკობიძე

სიხარულის კონცეპტი ქართულსა და გერმანულ ენებში

ჩემი ენის საზღვრები განსაზღვრავს ჩემი
სამყაროს საზღვრებს (ვიტგენშტაინი, 2003:118)

სხვადასხვა ხალხის მიერ სამყაროს აღქმა და შემეცნება განსხვავებულია. ეს განსხვავება ყველა ენაში თავისებურად აისახება. თითოეული ენა ინდივიდუალური სამყაროა. იგი ადამიანის გონითი კულტურის უმთავრესი ფორმაა.

ყოველ ერს თავისი ენობრივი მსოფლხედვა გააჩნია. თითოეული ადამიანის მსოფლხედვა დამოკიდებულია იმ ენაზე, რომელსაც ფლობს. ეს დიდი გერმანელი მოაზროვნის - ვილჰელმ ფონ ჰუმბოლდტის გენიალური მიგნებაა. სხვადასხვა ენა სხვადასხვა მსოფლხედვას ნიშნავს (ჰუმბოლდტი, 1996:64). ენა განსაზღვრავს არა მხოლოდ მსოფლმხედვას, არამედ ეთნოსის, ერის ეროვნულ ცნობიერებას. ენის მსოფლხედაობა ენისა და ერის შინაგანი ურთიერთობის საფუძველზე აღმოცენდება. “ენობრივი მსოფლხედაობა ყალიბდება ბავშვობის ასაკიდან და ისე ბუნებრივად ფუნქციონირებს, რომ მისი არსებობის ... შესახებ კითხვაც არ დაისმის. გაგებინების ერთიანობა მსოფლხედაობის ბუნებრივობას ემყარება და თანაც არა მხოლოდ გარეგან ფორმას გაგებინებისა, ვთქვათ, მეტყველებით კომუნიკაციას, არამედ უფრო ღრმა შრეებს და უზრუნველყოფს ერთიანობას ისტორიულ-კულტურულ შემოქმედებაშიც” (რამიშვილი, 2002: 12).

ჰუმბოლდტი ენის სამ მიზანს გამოყოფს:

1. ის გაგებინების საშუალებაა და მოითხოვს სიცხადესა და განსაზღვრულობას;
2. ის გრძნობას გამოხატავს, გრძნობას იწვევს და მოითხოვს სიძლიერეს, სინაზესა და მოქნილობას;
3. ის წარმოქმნის აზრებს თავისივე შექმნილი ფორმის საშუალებით, რომლითაც ის აზრებს აფორმებს და მოითხოვს, რომ გონის ფორმა, როგორც მისი შემოქმედების ნაკვალევი, სიტყვებში აისახოს (ჰუმბოლდტი, 1996: 76).

ენის შესწავლის მიზანს, გურამ რამიშვილის მიხედვით, წარმოადგენს “შეთვისება ენობრივი ფორმით მოტანილი მსოფლხედვისა” (რამიშვილი, 2002: 44).

ერების თავისებურება და ისტორია ენაში აისახება, კერძოდ, ენის ლექსიკაში (ჰუმბოლდტი, 1996:67). სიტყვა არ არის გარეენობრივი ფაქტის ან მზა ცნების მხოლოდ ბგერითი ანაბეჭდი. სიტყვა აღნიშნავს არა საგანს თავისთავად, არამედ გონებრივად გადამუშავებულს.

სხვადასხვა ენა საგნის სხვადასხვაგვარი აღნიშვნა კი არაა მხოლოდ, არამედ საგნის სხვადასხვაგვარი ხედვა.

სამყარო ადამიანს უშუალოდ არ ეძლევა. იგი გაშუალებულია და გამაშუალებელ ფაქტორთა შორის ენას უპირველესი ადგილი უჭირავს. გაენოვნების პროცესი ანუ სამყაროს გარდაქმნა არის “პიროვნებიდან გატანა გრძნობად შთაბეჭდილებათა და მათი გაობიექტურება გასხვისების გზით” (რამიშვილი, 1995:60). ენა გადმოსცემს ადამიანის პოზიციას საგნების მიმართ და ამგვარად თვით საგნებს. შესაძლოა ითქვას, რომ “ენა არის ობიექტურ აზრს მიახლოებული ადამიანი... ენა ინდივიდის მიმართ, მართალია, ობიექტურია, მაგრამ გარე სინამდვილის მიმართ სუბიექტური” (რამიშვილი, 1995:60). იმისათვის, რომ ენაში გავარჩიოთ სუბიექტური და ობიექტური, უნივერსალური და სპეციფიკური, საჭიროა ენათა შედარება.

“ძირითადი სიმძიმე სამყაროს გაენოვნებისა მნიშვნელობებს აწევს. ეს, პირველ რიგში, არის ლექსიკა. სადაც ათეულათასობით მოქმედ ერთეულს (სიტყვებს) სინამდვილის მოვლენები ენაში გადმოაქვს, აქცევს რა მათ ცნობიერების ობიექტებად” (რამიშვილი, 2002:35).

ენის სემანტიკური “დანაწევრების გაგება ძნელია დანახულიყო სხვა ენის არსებობის ფაქტის გათვალისწინების გარეშე” (რამიშვილი, 1995:53).

სხვადასხვა ენისთვის დამახასიათებელია განსხვავებული მნიშვნელობითი დანაწევრება. გ. რამიშვილის მიხედვით, ვინაიდან არცერთ ენაში არ გვეძლევა საგანი მთელი სისრულითა და მრავალწახნაგობით, მხოლოდ ენათა ნაირგვარობის ფაქტის გააზრებით არის შესაძლებელი საგნის განსხვავებულ ასპექტებთან მიახლოება (რამიშვილი, 2002:38; რამიშვილი, 1995:11). იგი მიიჩნევს, რომ “ენობრივი განყოფილება და ენობრივი კოლექტივის ნაირგვარობით კაცობრიობამ თითქოს თავიდან აიცილა რომელიმე ერთი ენით დეტერმინირებული სუბიექტურობა და ამით მოსალოდნელი ცალმხრივობა” (რამიშვილი: 2002:38).

კომპიუტერული ტექნოლოგიების განვითარება ენის მანქანური დამუშავების შესაძლებლობას იძლევა. ენის ლინგვისტური კორპუსის შექმნა უზრუნველყოფს ლექსიკონების შექმნას და მნიშვნელოვანია აგრეთვე ენის სტატისტიკური კვლევისას. ენის კორპუსის შექმნისას დიდი მნიშვნელობა აქვს მის სემანტიკურ დონეს.

ყოველი ენა თავისი სემანტიკური სტრუქტურით გამოირჩევა. ლექსიკა-სემანტიკის აღწერისთვის საკმარისი არაა მხოლოდ სიტყვათა მნიშვნელობების მთლიანი კომპლექსის აღწერა. ენის კორპუსის შექმნისას გათვალისწინებული უნდა იყოს ენის თავისებურება.

მსგავსება-განსხვავება ენებს შორის დამოკიდებული არაა გენეტიკურ ნათესაობაზე და იგი ენის ყველაზე მნიშვნელოვან და ზოგად თვისებებშია საძებნი.

ენათა შედარება, გურამ რამიშვილის მიხედვით, შეუძლებელია, თუ მივიჩნევთ, რომ

1. ენათა შორის განსხვავება აბსოლუტურია (აბსოლუტური რელატივიზმი);
2. ყველა ენა ერთსა და იმავეს გამოთქვამს (აბსოლუტური უნივერსალიზმი) (რამიშვილი, 1995: 156).

“ენერგეტიკული შედარებითი ენათმეცნიერება არა მარტო ენების, არამედ ენით ორგანიზებული ერების შედარებას გულისხმობს, რომელიც, თავის მხრივ, ეყრდნობა არა მარტო ხალხებისა და ენების თანაბრობის პრინციპს, არამედ ერთი ხალხის მიერ მეორის ღირებულებათა სისტემის გაცნობას და სათანადოდ დაფასებას, მათი უფლებების ცნობას, ოღონდ არა დეკლარირებულად, არამედ ეთიკური აუცილებლობის ნიშნით“ (რამიშვილი, 2002:170).

ენები ერთმანეთისაგან, უპირველეს ყოვლისა, ემოციების სფეროში განსხვავდება. ემოცია ზოგადადამიანური უნივერსალია, მაგრამ მისი ასახვა ენაში ნაციონალურ-სპეციფიკურია. ამის გამო ენის სემანტიკის ემოტიური კომპონენტი უნდა განიხილებოდეს მის კულტურულ ასპექტებს შორის. ემოციების მეცნიერული ანალიზი შეუძლებელია ეთნოფსიქოლოგიის, ეროვნული ხასიათის თავისებურებების, ეროვნული კულტურის გათვალისწინების გარეშე.

ქართულსა და გერმანულ ენებში ემოციების გამოხატვის ენობრივი მექანიზმის შესწავლა მნიშვნელოვანია როგორც ემოციების შესახებ თეორიული კვლევების გასამდიდრებლად, ისე სამყაროს ქართულენოვანი და გერმანულენოვანი სურათის წარმოსაჩენად.

“ხალხის კულტურის ძალიან მგრძნობიარე მაჩვენებელია ლექსიკა. მნიშვნელობის ცვლილება, ძველი სიტყვების ამოვარდნა, ახალი სიტყვების შექმნა და სესხება - ეს ყველაფერი დამოკიდებულია თვითონ კულტურის ისტორიაზე. ენებს შორის დიდი განსხვავებაა მათი ლექსიკის ბუნების თვალსაზრისით“ (სეპირი, 2005: 42).

მნიშვნელობის შესწავლა ისტორიული თვალსაზრისით გულისხმობს სიტყვათა მნიშვნელობების ცვლის შესწავლას, მის აღწერასა და კლასიფიკაციას. “ლექსიკური მარაგი ყველაზე მეტად განიცდის სოციო-კულტურული ფაქტორების ზემოქმედებას. ლექსიკა პირდაპირ ასახავს სოციალურ ყოფას. უმეტესად სოციალურ-კულტურულ ფაქტორებთანაა დაკავშირებული ენის გამდიდრება და ლექსიკური ერთეულების პასიურ მარაგში გადასვლა ან ენიდან გაქრობა“ (ბახტაძე, 2010:48).

ჩვენი ინტერესის სფეროს ამჯერად წარმოადგენს სიხარულის ემოციის აღმნიშვნელი სიტყვები ქართულსა და გერმანულ ენებში.

სიხარულს განიხილავენ, როგორც ძირითად საბაზისო ემოციას (იზარდი... 2000: 253). შესაძლოა უნივერსალურად ჩაითვალოს ის ფაქტი, რომ ყოველ ენაში არსებობს სიხარულის გამომხატველი ლექსიკა, მაგრამ თვით სიხარულის გამომხატვა და შეფასება სხვადასხვა კულტურაში განსხვავებულია.

სიხარულის ეტიმოლოგიური ინფორმაცია:

*ხარ (ჩიქობავა, 2008:405);

*ხი (ფენრიხი, 2000:700);

*ხიად (კლიმოვი)

სიხარულის გამომხატველ ლექსიკაში გამოიყოფა სამი ძირი: ხარ, ხიარ, ხალ.

ქართული ენის განმარტებით ლექსიკონში *სიხარული* შედეგნაირადაა განმარტებული: “გრძნობა, რომელსაც იწვევს სასიამოვნო რამ, - სიამოვნების, კმაყოფილების განცდა, მხიარული განწყობილება“ (ქეგლ, 1986: 411), ხოლო მხიარულება განმარტება როგორც “მხიარულად, კარგ გუნებაზე ყოფნა; დროის ტარება, გართობა“ (ქეგლ, 1986:348).

სულხან-საბა ორბელიანი *სიხარულს* შემდეგნაირად განმარტავს: “ესე არს ყოვლის ჭმუნვისაგან თავისუფლება“ (ორბელიანი, 1993:100).

ძირითადი სემანტიკური მიმართულებები:

სიხარულის ლექსიკურ-სემანტიკურ ბუდეში შემდეგი ერთეულები ერთიანდება: *სიხარული, სახარული, სახარულევანი, გამხარებელი, გასახარი, გასახარელი, გასახარებელი, გაუხარებელი, გაუხარელი, გახარება, მიხარება, მიმხარებელი, მისახარებელი, მოხარული, უსიხარულო, სახარებელი, სასიხარულო, სახარება, ხარება, განხარება, გულმხიარული, ჭკუამხიარული, გამამხიარულებელი, გამხიარულება, გამხიარულებული, გასამხიარულებელი, მხიარული, მხიარულება, სიმხიარულე, შემხიარულება, შემხიარულებული, ხალისობა, ხალისიანობა, ხალისი, ხალისიანი, გამახალისებელი, გახალისება, გახალისებული, მოხალისე, მოხალისეობა, სახალისო, სიხალისე, წახალისება, წახალისებული, წამახალისებელი.*

სიხარულის მნიშვნელობა ძველ ქართულში უფრო ფართო იყო. სულიერი სიხარულის გარდა ის აღნიშნავდა ასევე ლხინს, მხიარულებას. ილ. აბულაძე *სიხარულს* განმარტავს როგორც მხიარულებას, ლხინს, წვეულებას, განსაცხრომელს (აბულაძე, 1973: 398).

ძველ ქართულში *მხიარულება* და *სიხარული* ერთმანეთის სინონიმებადაც კი გამოიყენებოდა:

“და აწ სულითა ბრწყინვალენი იხარებენ დაუსრულებელსა ნათელსა შინა და მარადის ჩვენთვის მეოხებასა ჰყოფენ განმხიარულებულნი ქრისტეს აღთქმულთა მოღებთა, რამეთუ შრომათა მათთა წილ მიუღებიეს სიხარული და მხიარულებად

უოხჴნოდ, მოუკლებელი და გამოუთქმელი ცათა შინა“ (მერჩულე, 1987: 525).

შემდგომში მხიარულების მნიშვნელობა შეიცვალა და იგი დაუკავშირდა კოლექტიურ სიხარულს, გართობას, ხოლო სიხარული უფრო ინდივიდის შინაგანი მდგომარეობის გამომხატველი გახდა.

ვეფხისტყაოსანში *სიხარული* და *ლხინი* გვხვდება როგორც სინონიმები:

მიბრძანა: «ჩემთვის ესე დღე ლხინი და სიხარულია.
გარდავიხადოთ ქორწილი, ხამს ვითა დასა, სრულია;
კაცი გავგზავნოთ, მოიღონ ყოვლგნით საჭურჭლე სრულია,
უხვად გავსცემდეთ, ვავსებდეთ, სიძუნწე უმეცრულია“
(რუსთაველი, 1988: 117).

ლხინი სულხან-საბას განმარტებული აქვს როგორც მხიარულად გახარება, სმა-ჴამით და სიმღერით სიხარული. (ორბელიანი, 1991:) ქეგლში *ლხინი* განმარტებულია როგორც “დაკვრა-სიმღერა და ცეკვა-თამაში (ბევრის მონაწილეობით); მხიარულება, დროის ტარება, ქეიფი“ (ქეგლ, 1986: 279).

ხარ ფუძიდან არის ნაწარმოების სიტყვა *ხარება*, რაც აღნიშნავს სასიამოვნო ამბის ცნობებას, მიხარებას, რელიგიურ დღესასწაულსა და მცენარის გაზრდას:

ხარება	Mitteilung einer hohen Botschaft
	Anbau (Pflanzen)
	Maria Verkündigung

ქართულში სიხარულითაა მოტივირებული ისეთი რელიგიური ტერმინები როგორიცაა სახარება და ხარება. სახარება ეწოდება წმინდა წიგნს, რომელიც მოგვითხრობს იესო ქრისტეს ცხოვრების შესახებ. ხარება აღნიშნავს რელიგიურ დღესასწაულს, დღეს, როდესაც გაბრიელ მთავალანგელოზმა მარიამ ღვთისმშობელს ახარა, რომ მისგან იშვებოდა იესო ქრისტე.

სიხარულით აღნიშნავენ არა მხოლოდ გრძნობას, არამედ რაც ან ვინც ამ გრძნობას იწვევს (ქეგლ, 1986: 411).

ხალისი, მხიარული განწყობილების გარდა, აღნიშნავს მონდომებას, რამის გაკეთების სურვილს (ქეგლ, 1986: 574).

სიხარული, მხიარულება ქართულში დაკავშირებულია ჴკუასთან - ჴკუამხიარული, რაც ნიშნავს უჴკუოს, ჩერჩეტს. ასევე გულთან - გულმხიარული, რაც დადებითი კონოტაციის შემცველია და გულლიას, მხიარულს ნიშნავს.

აღსანიშნავია გამოთქმა სიხარულის ცრემლი - “მაშინ აღდგა სიხარულისა ცრემლითა საესეა“ (მერჩულე, 1987: 541).

არსებობს მყარი სიტყვათშეხამება - სიხარულით სავსე, სიხარულით აღივსო, მაგრამ ვერ ვიტყვით მხიარულებით სავსე, მხიარულებით აღივსო:

“და აწ სიხარულითა სავსე ვარ და ძღვნად შევსწირავ ლოცვასა“ (მერჩულე, 1987: 545).

შეთრობის მნიშვნელობით გვხვდება ძველ ქართულში *ღვინით გამხიარულება*: “და პურის ჭამასა შინა, რაჟამს განმხიარულდა გვარამ ღვინითა, მაშინ ეპისკოპოსთა მათ ერთობით თქვეს . . .“ (მერჩულე, 1987: 589).

ქართულში *სევდის უკუყრა* ნიშნავს *გამხიარულებას*; *სევდა-გაძებული* - *გამხიარულებულს*.

აღტაცება, სიხარული ძველ ქართულში გამოიხატებოდა ლექსიკური ერთეულით ფრფენა. ფრფინვას სულხან-საბა განმარტავს როგორც “გუნების სიხარულს“ (ორბელიანი, 1993:).

შენს გახარებას! არის მიმართვა, რომელიც გამოიყენება რაიმეს თხოვნისას.

ლხინი ქართულში გულისხმობს კოლექტიურ სიხარულს, რაც დაკავშირებულია საზოგადოებრივ მოვლენასთან, იქნება ეს ქორწილი, დაბადების დღე თუ სხვა. მხიარულება დროს ტარებასთან, გართობასთან ასოცირდება. სულხან-საბა ორბელიანი მხიარულს განმარტავს, როგორც “გონებით გახარებული“ (ორბელიანი, 1991: 552). ხოლო სიხარულით გამოიხატება, ერთი მხრივ, ადამიანის განცდა, ხოლო, მეორე მხრივ, გართობა. ამგვარად შესაძლოა ითქვას, რომ ქართულში სიხარულის გამოხატვა საზოგადოებრივ ასპექტზეა ორიენტირებული.

გერმანულში *სიხარული* გამოიხატება ლექსიკური ერთეულით Freude.

ეტიმოლოგიური ინფორმაცია:

Freude feuern და froh სიტყვების განზოგადებულ სახელს წარმოადგენს, ძველ გერმანულში *frewida, freuwida*, საშუალო გერმანულში *vriude, vroide, vreude* (კლუგე, 2002:316).

ებენჰარდი მიიჩნევს, რომ *froh* ძირი ახლოსაა Freude-სთან და მისგან უნდა მომდინარეობდეს როგორც ხმოვანებით (*Klange*), ისე მნიშვნელობით (ებენჰარდი, 1850: 381).

ძირითადი სემანტიკური მიმართულებები:

დუდენში Freude შემდეგნაირადაა განმარტებული: *ამაღლებული განწყობა, მხიარულება და ბედნიერება* (დუდენი, 1988: 435).

ლექსიკური ერთეულის Freude ლექსიკურ-სემანტიკურ ბუდეში შემდეგი ერთეულები ერთიანდება: Freude, freudig, Freudigkeit, freudlos, freudelos, freudeleer, Freudlosigkeit, erfreulich, unerfreulich, erfreulichweise, freudestrahlend, freudetrunken, freudevoll, freudenvoll, freudenreich, freudenarm, Freudenbotschaft, Freudenfest, Freudenfeuer,

Freudenschrei, Freudenruf, Freudengeheul, Freudenmahl, Freudenbecher, Freudenausbruch, Freudengeschrei, Freudenhaus, Freudenmädchen, Freudenmädchenhaus, Freudensprung, Freudentanz, Freudentag, Freudenrausch, Freudentaumel, Freudentränen, Vorfreude, Arbeitsfreude, Gaumenfreude, Lebensfreude, Schadenfreude, Schaffensfreude, Siegesfreude, Sinnenfreude, Mutterfreuden, Vaterfreuden, erzählfreudig, Erzählfreudigkeit, experimentierfreudig, gebefreudig, kontaktfreudig, sangesfreudig, gebefreudigkeit, Kontaktfreudigkeit.

გერმანულში **Freude** (სიხარული) დაკავშირებულია ადამიანის შინაგან სამყაროსთან, მის ხასიათთან, მის სულიერ მდგომარეობასთან.

რიგ სიტყვებში **freudig** წარმოადგენს ძირითად კომპონენტს და აქვს რაღაცის მიმართ სიხარულის ქონის, რაღაცის სასიამოვნოდ კეთების, მზადყოფნის მნიშვნელობა: **erzählfreudig, Erzählfreudigkeit, experimentierfreudig, gebefreudig, kontaktfreudig, sangesfreudig, Gebefreudigkeit, Kontaktfreudigkeit.**

მე-18 საუკუნეში ფრანგულის გავლენით შეიქმნა კალკი **Freudenmädchen (fille de joie)**, რაც აღნიშნავდა მეძავს. **Freudenhaus** არის **Freudenmädchenhaus**-ის შემოკლებული ვარიანტი და *ბორდელს* ნიშნავს. მისგან უნდა განვასხვავოთ **Freudenhaus**, რაც საშუალო გერმანულში (**vroudenhaus**) სიხარულით სავსე სახლს ნიშნავდა, **Trauerhaus**-ის საპირისპიროდ (კლუგე, 2002: 316).

სასიამოვნო გრძნობა გერმანულში გამოიხატება შემდეგი ლექსიკური ერთეულებით: **Ergötzen, Entzücken, Vergnügen, Wohlfallen, Freude, Lust, Wollust, Wonne, Heiterkeit.**

Freude აღნიშნავს სიხარულს, რომელსაც თვით ინდივიდი განიცდის. **Freudigkeit** გამოხატავს მდგომარეობას, როდესაც ადამიანი სიხარულს განიცდის.

სუფთა, მთელი გულით განცდილ შინაგან სიხარულს უწოდებენ **Wonne**-ს. ებენჰარდი აღნიშნავს: “რადგან ჰკვიან ადამიანს არ უნდა ახასიათებდეს სიხარული (**Freude**), რომელიც მორალს, ზნეობას აზიანებს, ამიტომ არსებობს ტერმინი **Wonne** (ნეტარება, სიამე, ტკბობა), რომელიც გამოხატავს ზნეობრივ გრძნობას, რომელსაც ახასიათებს უცოდველობა ... ცხოველებისათვის დამახასიათებელია **Freude** და არა **Wonne**. სულიერ სიხარულს უწოდებენ **Wonne**-ს, **Himmelwonne**-ს“ (ებენჰარდი, 1850: 309).

Entzücken გამოხატავს დიდ სიხარულის, როდესაც ადამიანი საკუთარ თავს აღარ ეკუთვნის.

lust მომდინარეობს სიტყვიდან los (frei von Gebundenheit) და გამოხატავს თავისუფლად გამოხატულ სიხარულს (ებენჰარდი, 1850: 310).

Fröhlichkeit უფრო ძლიერ სიხარულს გამოხატავს და ხშირად იმ ადამიანს მიემართება, რომელშიც სიხარულის გრძნობა ხშირად იჩენს თავს.

Lustigkeit მათგან იმით განსხვავდება, რომ გამოიხატება იმ მოქმედებებით, რომლებიც სიცილის გამოიწვევია.

გერმანულში მხიარული გადმოიცემა ორი სიტყვით: fröhlich და lustig. ებენჰარდის (ებენჰარდი, 1850: 381) ლექსიკონში ვკითხულობთ: Die Fröhlichen tanzen, singen und scherzen. Die Lustigen treiben Spass, erzählen Schwänke, lecken sich, und werden bisweilen niedrig und ressen Possen.

უფლის აღსანიშნავად გამოიყენებენ სიტყვას fröhlich. lustig უფალთან მიმართებით შეუსაბამოა. ასევე სამეფო ნადიმის დროს ამბობენ, რომ Fröhlichkeit (მხიარულება) მეფობს, მაგრამ არა Lustigkeit (ებენჰარდი, 1850: 381).

Freude და Freudigkeit ადამიანის შინაგან სიხარულს გამოხატავს, ხოლო Fröhlichkeit და Lustigkeit - კი უფრო გარეგანს.

ქართულში სიხარულის გამოხატვა კონცენტრირებულია საზოგადოებრივ ასპექტზე, ხოლო გერმანულში ყურადღება მიემართება ინდივიდის შინაგან განცდას და გამოხატვის ფორმას.

ქართულში სიტყვათა სემანტიკური ველის კვლევა მნიშვნელოვანია იმდენად, რამდენადაც ეს უნდა იყოს საფუძველი ლინგვისტური თარგმანისა. შედარება სხვა ენასთან მნიშვნელოვანია ორენოვანი ლექსიკონისათვის, ასევე შედარებისას წარმოჩნდება თითოეული ენის თავისებურება.

დამოწმებული ლიტერატურა:

აბულაძე, 1973 - ილია აბულაძე. ძველი ქართული ენის ლექსიკონი. თბ. 1973.

ბახტაძე, 2010 - დალი ბახტაძე. ლინგვისტური ტიპოლოგიის საფუძვლები. გერმანული და ქართული ენების სტრუქტურა. გამომცემლობა „მწიგნობარი“. თბილისი. 2010

დუდენი, 1988 - Duden. Deutsches Universal Wörterbuch. Dudenverlag. Mannheim/Wien/Zürich. 1988

ებენჰარდი 1850 - Ebenhard, Maass und J. G. Gruber. Deutsche Synonymik. Leipzig. Verlag von Johann Ambrosios Barth. 1850

- ვიტგენშტაინი, 2003** - Ludwig Wittgenstein. Tractatus Logico Philosophicus. Barnes & Noble Publishing. 2003 <http://books.google.ge/>
- იზარდი., 2000** - Carroll E. Izard, Brian P. Ackerman – Motivational, Organizational and Regulatory Functions of Discrete Emotions. Handbook of Emotions. Edited by Michael Lewis and Jeannette M. Haviland-Jones. The Guilford Press. New York. London. 2000. 253-264
- კლუგე, 2002** - Kluge. Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache. Walter de Gruyter. Berlin/New York. 2002
- მერჩულე, 1987** - გიორგი მერჩულე. გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრება. ქართული მწერლობა. თბილისი. გამომცემლობა “ნაკადული”. 1987. გვ. 524-638
- ორბელიანი, 1991-1993** - ს.-ს. ორბელიანი. სიტყვის კონა. თბილისი. I 1991. II. 1993
- რუსთაველი, 1988** - შოთა რუსთაველი. ვეფხისტყაოსანი. ქართული მწერლობა. V ტომი ნაკადული. თბილისი. 1988
- რამიშვილი, 1995** - გ. რამიშვილი. ენათა შინაარსობრივი სხვაობა ენათმეცნიერებისა და კულტურის თეორიის თვალსაზრისით. თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა. თბილისი. 1995
- რამიშვილი, 2002** - გ. რამიშვილი. დედაენის თეორია. თბ., 2002
- სეპირი, 2005** - ედუარდ სეპირი. კულტურა, ენა და პიროვნება. თბილისი. გამომცემლობა უნივერსალი . 2005
- ფენრიხი... 2000** - ჰაინც ფენრიხი, ზურაბ სარჯველაძე. ქართველურ ენათა ეტიმოლოგიური ლექსიკონი. სულხან-საბა ორბელიანის სახელობის თბილისის სახელმწიფო პედაგოგიური უნივერსიტეტის გამომცემლობა. თბილისი. 2000.
- ქეგლ, 1986** - ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი. ერთტომეული. თბილისი. 1986
- ხუცესი, 1987** - იაკობ ხუცესი. შუშანიკის წამება. ქართული მწერლობა. თბილისი. გამომცემლობა ნაკადული . 1987. გვ. 224-243
- ჰუმბოლდტი, 1996** - Wilhelm von Humboldt. Werke in fünf Bände. Band 3. Schriften zur Sprachphilosophie. Herausgeben von Andreas Flitner und Klaus Giel. J.G. Cotta'sche Buchhandlung. Stuttgart. 1996 (S. 762).

Natia Iakobidze

**Konzept von *Freude*
in der georgischen und deutschen Sprachen**
Abstrakt

Jede Nation hat ihre eigene Weltansicht, die von der Sprache abhängig ist, die diese Nation spricht. Die Verschiedenheit der Sprachen ist nicht nur die Verschiedenheit von Zeichen, sondern auch die Verschiedenheit der Weltansichten.

Bei der Untersuchung jeder sprachlichen Einheit muss die Kultur und Geschichte der Nation in Betracht gezogen werden.

Sprachen unterscheiden sich voneinander vor allem im Bereich der Emotionen. Die materielle Kultur wird durch Sinnesorganen wahrgenommen, im Gegensatz zu Emotionen, die für das Bewusstsein der Menschen nur mit der Sprache erreichbar sind. Sie haben keine entsprechende Objekte in der materiellen Welt. Die Unterscheidung der Emotionen ist abhängig von deren Verbalisierung.

In jeder Sprache gibt es die sprachliche Einheiten die Freude ausdrücken, was kann als universal bewertet werden, aber die Ausdruck und die Auswertung der Freude ist in jeder Kultur verschieden.

Freude wird in der Georgischen Sprache durch das Lexem *სიხარული* (sikharuli) ausgedrückt, was neben der innerliche Glücklichkeit auch die Fest bedeutete. *ღიბნი* (Fest) wird im Wörterbuch von Sulxan-Saba Orbeliani als Freude durch Essen, Trinken und Gesang definiert. Dabei geht es um die Herstellung einer kollektiven Stimmung.

In der deutschen Sprache wird Freude durch folgende Lexemen ausgedrückt: Freude, Freudigkeit, Fröhlichkeit, Lustigkeit. Freude und Freudigkeit sind mehr innerlich, Fröhlichkeit und Lustigkeit äusserlich. Fröhliche und Lustige werden seine Freude durch Singen, tanzen und Scherzen ausdrücken.

Der Ausdruck von Freude in der georgischen Sprache ist auf die soziale Aspekt der Gesellschaft konzentriert und drücken die kollektive Stimmung im Gegensatz von der Deutschen Sprache, in der *Freude* die innerliche Stimmung von Individuen bedeutet.